

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

28. OKTOBRA

STEV. 44

Kdaj in kako gnojimo vrtno zemljo

Preden moremo obravnavati vprašanje glede časa za gnojenje, moramo vedeti, da gnojila redilnih snovi nimajo v sebi v taki obliki, da bi se mogle v zemeljski vlagi takoj raztapljati in bi bile za rastline takoj užitne. Večina naravnih in umetnih gnojil mora biti neko dobo v zemlji, da se razkroje. Šele potem redilne snovi preidejo v obliko, da se morejo v vodi topiti, in da jih morejo korenine sprejemati. Hlevski gnoj n. pr. mora ležati dalj časa (več mesecev) na kupu ali pa v zemlji, preden se toliko razkroji, da morejo korenine začeti izkoriščati vse redilne snovi, ki so v njem. Krompir, ki obstoji navadno iz samih rastlinskih odpadkov, se mora goditi po dve leti in dlje, da je prav sposoben za gnojenje. Prav tako moramo umetna gnojila dodajati zemlji več tednov ali celo mesecev pred setvijo, da se njihove sestavine v zemlji razkroje, preden začneja rast. Izjemo dela samo čilski soliter, ki učinkuje takoj, ker ima dušik v taki obliki, da se v vodi takoj raztopi. Razmeroma hitro učinkuje tudi zrel kompost, gnojnica in superfosfat. Daljšo dobo za razkranje potrebuje pa Thomasova žindra, apneni dušik, kajnit; kolikor toliko tudi kalijeve sol in še razna druga gnojila.

Tudi kakovost zemlje močno vpliva na razkranje zlasti hlevskega gnoja. Čim težja je zemlja, tem počasneje se gnoj razkraja in tem prej treba gnojiti.

Pripomniti moramo še, da redilne snovi, ki jih damo z gnojili, zemlja zadržuje, da se prehitro ne izperejo v globino. Vendar pa tudi v tem oziru niso vsa gnojila enaka. Najbolj gibljiv je dušik čilskega solitra, ki sicer učinkuje takoj, a se tudi zelo hitro takorekoč pogrèza v globokejšo plast, kolikor ga rastline sproti ne povzijejo. Zato s čilskim solitrom nikdar ne gnojimo v zalogo, ampak vedno le po malem in povrhu, ko sadeži že rastejo.

Daj zemlji gnoj tako zgodaj, da se more razkrojiti do tje, ko ga rastline po-

trebujejo. Iz tega splošnega pravila si napravimo posebna pravila za vsako gnojilo posebe. S svežim hlevskim gnojem gnojimo vedno le jeseni. Za spomladnje gnojenje je sposoben samo zrel kompost ali popolnoma predelan, vležan gnoj. Gnojnica in stranišnik največ zaležeta, ako ju po zemljišču polivamo pozno jeseni in pozimi, kadar zemlja ni zmrznjena (tudi po snegu). Dobro se tudi izrabita, ako polivamo z njima kompost. Vsa druga domača gnojila kakor pepel, saje, kurji, golobji, račji, drobnji gnoj dodajamo kompostu, ali ga pa spravimo v zemljo jeseni ali zarana spomladi pred setvijo.

Večina umetnih gnojil učinkuje najugodnejše, ako jih spravimo v zemljo jeseni, ali vsaj prav zarana spomladi, vsekako pa par tednov pred setvijo ali saditvijo. Le pri čilskem solitru in deloma pri superfosfatu je izjema, kakor je bilo že prej omenjeno. Malo pred setvijo se uporablja tudi amonijev sulfat — dušičnato gnojilo, ki istotako razmeroma hitro, pa tudi trajno učinkuje.

Z apnom gnojimo vedno le jeseni in sicer v suhem vremenu, ko je tudi zemlja že do dobra osušena. Mešana umetna gnojila (n. pr. nitrofoskal) uporabljamo jeseni ali pa nekaj tednov pred spomladno setvijo. S hlevskim gnojem in apnom ne smemo gnojiti obenem. Najbolje storimo, ako gnojimo prvo jesen s hlevskim gnojem, drugo pa z apnom.

Še enkrat povdarjamo, da je jesensko gnojenje vobče boljše nego spomladno, zlasti kar se tiče svežega hlevskega gnoja in nekaterih umetnih gnojil.

Sedaj pa še nekaj o načinu gnojenja. Splošno pravilo v tem oziru se glasi: Gnoj — pa najsibo kakoršenkoli — je treba v primerni množini in pravilno spraviti v zemljo in sicer tjakaj, kjer se nahajajo korenine. Hlevski gnoj podkopljemo ali podštihamo tako, da je kolikor mogoče na drobno in enakomerno porazdeljen po vsej gorenji zemeljski plasti 20 do 25 cm globoko. Popolnoma na-

pačno je tako podkopavanje kakor se večkrat vidi na pomlad po naših vrtovih. Gnoj, navadno suh, slamnat, kar iz hleva, natrpajo na debelo v globoke med seboj do 40 cm oddaljene jarke. Tu ste skupaj tri velike napake. Svež, suh, gnoj, spomladno gnojenje in nepravilno podkopavanje. Tako nepravilno gnojenje o nepravem času s slabim, popolnoma nepredelanim gnojem na noben način ne more roditi povoljnih uspehov.

Kar velja glede podkopavanja in mešanja z zemljo za hlevski gnoj, velja prav tako tudi za druga naravna in umetna gnojila, razen čilkega solitra, ki ga nikdar ne podkopavamo. Kompost kolikor mogoče na drobno zmešamo s prej prekopano zemljo. Umetna gnojila enakomerno raztrosimo v suhem vremenu in jih plitvo podkopljemo. Čim temeljiteje jih zmešamo s prstjo, tem ugodnejši in enakomernejši bo učinek. Če drugače ne gre, jih vsaj z grabljami zamešajmo v gorenjo zemeljsko plast, ki mora biti seveda prej obdelana (preštihana). Kakor pri hlevskem gnoju, tako tudi pri umetnih gnojilih ne velja, da bi jih globoko zakopavali v zemljo. Tudi ta se v zemlji razkrajajo s pomočjo vlage, toplote, zraka in bakterij. Kjer pa primanjkuje zraka, mahoma zaostane vsako razkrajanje.

Še posebno važno je pri apnu, da ga takoj, ko ga raztrosimo, podkopljemo. Ko

bi ga pustili na vrhu do dežja, bi bilo gnojenje malo ali nič vredno. Gnojenje z apnom je pri nas še vse premalo upoštevano. Zlasti potrebno je za vrtove, ki so dolgo dobo let gnojeni s hlevskim gnojem, (ki nima nič apna), in je apnena zaloga v zemlji že močno izčrpana. Pomanjkanje apna v zemlji se pozna po nekaterih plevelnih rastlinah, ki na takih tleh rade rastejo. Taki pleveli so: divja mačeha, njivska ali zajčja deteljica, kislica ali ščav, njivski oklast, rdeče proso, bar, tičji dresen, pasja kamelica, i. dr. Obilico apna v zemlji kažejo n. pr. njivska gorjušica, grižvec, njivski slak, lapuh i. dr.

Način gnojenja glede izbire gnojil vravnavamo končno tudi po vsakokratnem sadežu, ki ga bočemo pridelati na kakem zemljišču ali vrtni gredici. V tem oziru razlikujemo tri skupine zelenjadi. V prvo skupino spada vsa tista zelenjad, ki dobro prenaša gnojenje s svežim hlevskim gnojem; to so predvsem kapusnice (zelje, ohrovt itd.), pa tudi rani krompir, paradižniki, kumare, solata por. V drugo skupino prištevamo zelenjad, ki hoče sicer močno gnojeno zemljo iz prejšnjega leta; to je vsa korenasta zelenjad, čebula, špinača. V tretjo skupino spadajo pa stročnice (fižol, grah), ki ne potrebujejo dušika, ampak zadostno zalogo fosforne kisline in kalija. II.

Važnost travnikov in njih oskrbovanje

Za redno obdelovanje morajo biti travniki tako pripravljeni, da se more na njih potrebno delo neovirano vršiti. Predvsem moramo odstraniti iz njih vse krtine, mravljišča, razno kamenje in grmičevje; že samo odstranitev tega pomeni bistveno izboljšanje travnikov, če se le količkaj skrbno izvede. To prav gotovo ne zahteva velikih denarnih žrtev. Ne moremo si misliti, da bi se tako delo ne obrestovalo, če ne z boljšim pridelkom krme, pa vsaj z olajšanjem nadaljnega obdelovanja. Čiščenje travnikov od grmovja in kamenja se najlažje izvrši v jesenskih in zimskih mesecih, v kolikor to dopušča vreme in če nimamo drugega nujnejšega dela. Kako s tem zvišamo pridelke in olajšamo košnjo in druga dela na travnikih, ve samo tisti, ki jih je na ta način izboljšal.

Naši travniki so večkrat prav gosto obrastli z raznim grmičevjem ki duši trave in tako zmanjšuje pridelke. Istotako opažamo na travnikih dostikrat mnogo kamenja, katero leži razmetano po travniškem površju ali pa moli iz zemlje. To kamenje odvzema prostor raznim koristnim travam in ovira košnjo; ako je kamenje veliko, potem je uporaba prepotrebne travniške brane in drugih travniških strojev sploh nemogoča. Mnogokrat vidimo na travnikih velike kupe peska in proda, katere je neplavila voda. Na takih zanemarjenih travnikih se bujno razvijejo razni pleveli.

V prvi vrsti moramo gledati na to, da iztrebimo iz travnikov razno drevje, grmičevje in korenine. Če je travnik že preveč zarastel z drevjem in grmičevjem, se trebljenje v današnjih časih sploh

ne izplača. Zato storimo mnogo bolje, da posadimo na travnike, kjer so na razpolago samo posamezne goličave za pridolovanje sena, razno koristno drevje.

Kamenje moramo pobrati in odstraniti s travnika; večje kamne, ki štrlijo iz zemlje, izkopljemo in istotako odstranimo. Pri tem nastanejo jame, katere zasujemo z zemljo, zravnamo in zasejemo s primerno travno mešanico. Korenine, zlasti večje izrujemo tako, da jih oklenemo z verigo, na katero vprežemo par močnih volov. Prav tako odstranimo pesek, posebno na slabih zemljiščih; na težkih zemljah pa ga lahko raztrosimo po travniku, ker močnim zemljam ne škoduje skoraj nič. Krtine in mravljišča razkopljemo in raztresemo po travniku. To se izplača že zaradi tega, ker se nahaja na krtinah in mravljiščih zelo drobna in rodovitna prst, ki travnik pognoji.

Če so travniki preveč porasli z mahom ali če je travna ruša že prestara, jih lahko pomladimo in sicer na sledeči enostaven način: Travniki moramo, ako je močvirnat, najprvo izsušiti. Nato nasujemo 3 do 5 cm debelo plast lahke zemlje. Dobra trava to plast preraste in požene po novo zasuti zemlji mlade korenine. Razna škodljiva zelišča, kakor mah, lišaji itd. zginejo. V te svrhe potrebujemo precej zemlje; najboljši pa je seveda kompost.

Ruša travnikov, ki je slaba in redka vsled izčrpljenosti zemlje in mahu, pa poživimo lahko tudi na ta način, da posejemo seme dobrih travnih mešanic.

Na zanemarjenih travnikih zginejo vse dobre trave; mesto njih prevladuje mah in plevel. Navadno nam ne preostaja drugega, kot da take travnike preorjemo. Če se pa bodisi iz kateregakoli vzroka ne moremo odločiti, da bi travnik preorali, potem pa ga lahko izboljšamo s posejanjem. Pri tem je treba vedeti, da je najprikladnejši čas za posejanje travniškega semena spomladi in sicer takoj po prvi košnji. Važen predpogoj pa, da se pomlajevanje travnikov posreči je ta, da moramo travnik v jeseni pred pomlajevanjem dobro obdelati in pognojiti. Travniki postanejo nerodovitni in plevelnati vsled tega, ker jim primanjkuje hranilnih snovi; zato jih moramo zadostno gnojiti.

Ko smo odstranili s travnikov grmovje, pesek, kamenje, krtine itd., z delom še nismo gotovi; travniško površje mora biti

tako, da lahko uporabljamo na travnikih brez ovire razne travniške stroje. Za redno obdelovanje in oskrbovanje travnikov je travniški svet v vsakem oziru dovolj izravnat, ako teče po njem gladko raznovrstno travniško orodje. To je samo tedaj, ako ni na travniku večjih kotlin, jam in grbavin. — Če so grbavine in kotline velike ni vsled tega samo obdelovanje zemlje težavno in uporaba strojev nemogoča, ampak trpijo poleg tega rastline na vzvišenih mestih vsled suše, v kotlinah pa radi preobilne vlage. V tem slučaju moramo vse neenakosti izravnati, tako da je količina vlage na celokupni površini kolikor mogoče enakomerno razdeljena; s tem si bomo vsa poznejša dela znatno olajšali, ker bomo z lahkoto uporabljali travniško orodje in stroje, obenem pa se bo izboljšala tudi kakovost sena.

Dostikrat se nahajajo travniki v takem stanju, da se moramo odločiti za izravnanje istih; pri tem moramo postopati zelo previdno, da pridemo res do povoljnega uspeha. Pri nepravilnem postopanju se kaj rado dogodi, da dosežemo z izravnanjem nekaj čisto nasprotnega, kar smo nameravali. — Paziti moramo posebno na to, da ne spravimo na površino nerodovitne zemlje, tako zvane mrtvice iz spodnjih zemeljskih plasti, katera je nerodovitna in da ne zasujemo rodovitne zemlje. Ravno tako ne smemo dopustiti, da bi odzveli na nekaterih krajih preveč rodovitne zemlje in bi jo dodali na druga mesta; dotična mesta, kjer smo odzveli zemljo, moramo močneje gnojiti, ker drugače vsled pomanjkanja rastlinskih hranilnih snovi te slabo rodijo.

Pri izravnanju postopamo najbolje tako, da odkrijemo najprvo zgornjo rodovitno zemeljsko plast in jo zmečemo na posebne kupe. Nato s slabejšo zemljo iz grbavin zasujemo jame in kotline. Ko smo s tem delom gotovi in so izravnane vse travniške kotline in grbavine, jih pokrijemo z rodovitno zemljo, katero smo preje zmetali na posebne kupe. Izravnana mesta posejemo s primerno travno mešanico.

Večkrat imamo na travniku samo grbavine; te moramo razkopati in izravnati. Lahko pa imamo tudi same kotline; v tem slučaju moramo dopeljati zemljo za izravnavanje od drugod.

Do katere meje lahko izvršimo vsa navedena dela (kot n. pr. čiščenje, trebljenje in izravnavanje) je odvisno seveda od kakovosti travnikov samih. Gledati mo-

ramo v prvi vrsti na to, da bomo imeli od vsega dela in stroškov korist, to se pravi, da se nam delo res izplača. — Ako so travniki v zelo slabem stanju in zanemarjeni, potem se nam to prav gotovo ne izplača in bolje, da ta dela opustimo.

Posebno važno delo je osuševanje mokrih travnikov. Znano je, da trava ne potrebuje preglobokih plasti dobre zemlje za uspevanje. V tem oziru je pri travah ravno nasprotno kot pri njivah in vrtovih. Pri travah igrajo glavno vlogo za njih kakovost in rast vodne razmere pod zemljo.

Trave morajo v dolgi dobi svoje rasti potrebno jim vodo zajemati iz podzemeljskih plasti, oziroma one morajo s svojimi koreninami, katere leže prav plitvo v zemlji, vsrkavati iz globin dvigajočo se vodo. Če so spodnje zemeljske plasti ngodne in propustne ter tako pospešujejo kroženje vode, potem uspevajo trave tudi v slabi zemlji prav izvrstno. Ako pa prevelike naplavine ovirajo to zvezo s podzemeljskimi plastmi; potem uspevajo trave tudi v sicer dobri zemlji sorazmerno slabo.

Brezdvomno je zadostna vlaga eden glavnih pogojev za dobro rast in uspevanje travniških rastlin; prevelika mokrota, zlasti pa še zastajajoča voda, pa na razvoj trav zelo kvarno vplivata. Vlažen svet je zelo bladen in trave se radi tega počasi razvijajo; škodljivi plevel in razne kisle trave prevladujejo na takih zemljiščih. Zrak v zamočvirjena zemljišča sploh nima dostopa in kvarne posledice tega so prav kmalu vidne.

Iz tega je razvidno, da je pravilna ureditve vodnih razmer edina podlaga celotnemu izboljšanju travnikov. Čim manj stoječe vode je v zemlji, tem boljše uspevajo rastline. Najrajši se oskrbujejo travniške rastline z vodo, ki jo dobivajo potom lasovitosti. — Če so travniki vlažni in kisli, nam ne preostaja torej drugega, kot osuševanje istih.

Za današnje razmere je najbolj prikladen tak način osuševanja, ki ne zahteva prevelikih denarnih izdatkov. Marsikateri kisli travnik zboljšamo že samo s tem, da v pravilni smeri potegnemo nekaj plitvih jarkov, po katerih se odceja preobilna voda. Gospodar izvede to delo prav lahko s svojimi domačimi ljudmi, in sicer ob času, ko nima drugih nujnih opravil. To nas ne stane mnogo, obenem pa koristno izrabimo čas.

Nekateri posestniki uvidijo sami potrebo osuševanja in skopljajo zato jarek, mogoče celo več, toda velikokrat na nepravilnem mestu ali pa celo okoli meje. Taki jarki so dostikrat brez padca, preplitvi in brez položnih sten, tako da se prehitro sesujejo in zajeze. Kdor hoče osušiti svoj močvirnati travnik, naj prosi preje za nasvet tiste strokovnjake, ki to stvar dobro razumejo. — Ko smo travnik pravilno osušili, se bo poznal uspeh že v prvem letu, četudi še ne popolen, kajti kisle trave prevladujejo še dolgo časa, ker je zemlja še vedno kislja.

Popolen uspeh dosežemo, če kisljo zemljo razkisamo z žganim apnom, katero na takih zemljiščih odlično učinkuje. Apno napravi zemljo bolj toplo in uniči razne kisline, katere so sladkim travam tako škodljive. — Nato odstranimo mah z železno travniško brano.

Zelo priporočljivo je, da pognojimo osušene travnike tudi s Thomasovo žlindro; njen učinek je izborn in to vsled apna, katerega vsebuje 50 odstotkov. Stevilni poizkusi dokazujejo, da je učinek navedenih gnojil na osušeni travnikih najboljši. Nikakor pa se ne priporoča gnojenje s samim hlevskim gnojem, to pa radi tega, ker na kisljih zemljiščih prepočasi deluje. Č.

Ali je priporočljivo hraniti molzne krave z ajdovo slamo? Pridelali ste zelo malo sene, kupiti ga ne morete in zato bi radi hranili krave z ajdovo slamo, da ne bi jih bilo treba prodajati. Ajdova slama vpliva zelo slabo na mlečnost. Res je, da vsebuje ajdova slama skoraj ravno toliko hranilnih snovi kakor slama raznih jarih žit, kljub temu pa ne dosežemo z njo, ako jo hranimo živini, takih uspehov, kot jih dosežemo s hranjenjem ovsene ali ječmenove slame. Ajdova slama je namreč zelo trda in razne redilne snovi, katere vsebuje, so zelo težko prebavljive. — Bolje je, da molznih krav sploh ne krmimo z njo, ker je točno dognano, da skrajno slabo vpliva na mlečnost krav. Lahko pa hranimo z ajdovo slamo mlado živino in vole in to samo v zmanjšanih količinah, kajti v večjih množinah pokladana živina naravnost škoduje, ker povzroča razne bolezni. — Najbolj prikladno je, da jo mešamo s slamo in senom v rezanci, in sicer največ eno četrtino dnevnega obroka. To rezanco nato polijemo z vodo in nekoliko osolimo; tako postane lažje prebavljiva in jo lahko pokladamo živini. Biti moramo vsekakor zelo previdni in strogo paziti, da ne dobi živina prevelikih obrokov ajdove slame; molznim kravam pa je sploh ne smemo pokladati.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Sadne juhe

Če malo pregledamo vrsto jedil, ki jih običajno kuhamo, vidimo, da sadnih juh skoro ni med njimi. In vendar ni boljšega in pripravnejšega kakor sadne juhe, saj jih po potrebi lahko prinesemo na mizo tudi na koncu obeda, kot sladico, namesto v začetku. Pa tudi za večerjo so sadne juhe kaj prikladne, posebno za otroke.

Poleti se priležejo mrzle, pomizi pa tople sadne juhe, ki nas osveže in pogrejejo obenem. Ni ga letnega časa, ko ne bi imeli na razpolago kakega sadja, da bi iz njega skuhali sadno juho. V splošnem so zelo priljubljene in vsakdo se razveseli, če pride pozimi premražen domov, pa ga čaka kot prva jed, krožnik tople jabolčne, češpljeve, šipkove, da — celo bezgove juhe.

Sadna juha torej ni vezana na določen čas, n. pr. poletje ali jesen, ko je sadja največ na razpolago. Ako nam primanjkuje svežega sadja, porabimo za to lahko tudi suho sadje ali razne sadne shranke. S pridom uporabljamo za to jed tudi sadne ostanke, ki nam ostanejo, kadar delamo sadne sokove.

Poleti so za sadno juho posebno primerne vse vrste jagodičja, pozimi pa jabolka, suhe češplje, šipek, bezeg itd. Zgostimo jih po potrebi z nekoliko moke, zdroba, riža ali ovenenih kosmičev. Pa tudi razne zakuhe lahko zakuhamo na sadni juhi, na pr. razne vrste cmočkov, v maslu oprazene žemeljne kocke, lahke pudinge itd.

Najpripravnejše za zimski čas so jabolčne juhe, katerih je več vrst, pa tudi bezgova juha je prav koristna in okusna.

Napravimo jih takole:

Topla jabolčna juha. Malo masla razpustimo, denemo vanj na krehlje zrezana, neolupljena jabolka in dobro premešamo, da se pomaste. Nato jih potresemo z moko, premešamo in zalijemo z vodo. Pridenemo še malo sesekljanih limonovih lupinic in toliko sladkorja, da je juha še malo kiselkasta. Ko so jabolka mehka, juho pretlačimo ali pa pustimo jabolka kar v koščkih. Juho izboljšamo, ako ji pridemo tik preden jo prinesemo na mizo, še košček presnega masla. Če uporabljamo različne vrste jabolk ali če

pridenemo nekaj hrušk ali kutin, je še okusnejša.

Še cenejša je jabolčna juha s kruhom. 8 dkg kruha namočimo v 1 in četrt litra vode, pridemo pol kg na koščke zrezanih jabolk, malo citronove kožice in celega cimeta ter mehko skuhamo. Nato pretlačimo, sladkamo in kisamo po okusu. To juho jemo lahko toplo ali mrzlo.

Šipkovo juho napravimo tako, da šipkovim jagodam odstranimo muho in seme ter pristavimo z vodo (na pol do tri četrt kg šipka 1 in pol litra vode), pridemo malo cimeta ali citronovih kožic, ter do mehkega skuhamo. Nato vse skupaj pretlačimo skozi sito, prilijemo četrt litra do tri osminke litra lahkega belega vina, sladkamo po okusu ter še enkrat prevremo. Malo moke gladko razžvrkljamo z mrzlo vodo in vlijemo v vrelo juho, kjer naj prevre. Juho jemo toplo ali mrzlo. Mrzla je še posebno dobra če je temeljito shlajena in če vložimo vanjo žličnike iz sladkane, stepene smetane.

Bezgova juha je jesenska ali zimska juha in jo jemo samo toplo. Velikega pomena je tudi kot varovalno sredstvo proti prehlajenju. Zato je ponekod vsak teden enkrat na mizi. Pred uporabo jagode preplaknemo. Boljše je, če so nabrane neosmukane. Vzamemo približno pol kg jagod, malo cimeta in citronovih kožic ter toliko vode, da so komaj pokrite. Kuhamo jih zelo počasi, da modro barvilo tenke kožice preide v tekočino. Ko so kuhane, jih pretlačimo, prilijemo še vodo in po okusu četrt litra lahkega vina, ter zgostimo s škrobovo ali dobro belo moko. Juho prinesemo na mizo vročo s cmočki ali oprazenimi kruhovnimi kockami. Posebno primerna je za večerjo. Humek št. 1.

KUHINJA

Mešanica. Za mešanico rabim fižol, rumene kolerabe in krompir. Najprej pristavim fižol. Ko je fižol na pol kuhan, mu pridemo oprane, olupljene in na kocke zrezane rumene kolerabe. Krompir olupim in zrežem na listke. Jed ga pridemo pol ure pred uporabo. Jed zabelim z redkim prežganjem ali pa kubam v mešanici kos svinjske glave ali noge.

Množina posameznih jedi je taka-le: dve pesti fižola, ena debela koleraba in dva debela krompirja. Jed rabim kot prikuho ali pa samostojno.

Juha s kisló smetano. Tri decilitre dobre kisle smetane prav temeljito zgodljám z enim decilitrom lepe bele moke. Med godljanjem primešam nekaj žlic mrzle vode. Ko je zmes gladka, jo zakuham v litru osoljene, vrele vode. Med vrenjem pridno mešam. Ko jed 8 do 10 minut vre, jo dam na mizo s prídátkom opečenega ali ocvrtega in na kocke zrezanega kruha.

Prizelje v omaki. Telečji prizelje ope-rem in prevrem. Prevretemu odstranim kožo in žilice. Potem ga zrežem na tanke rezine. V kozici razbelim žlícó masti, pričnem dobro sesekljanó čebulo in zeleni čsteršilj. V mast vržem žlícó moke. Ko moka zarumeni, pridenem zrezan prizelje, dobro premešam, osolim in zalijem s kropom ali juho. Ko jed že nekaj minut vre, jo okisam in dam na mizo. Kot prídátek so primerni zabeljeni koščki krompirja ali testenine. Ako pridam moki žlícó kisle smetane, ji okus znatno zboljšam. Neobhodno potrešno pa to ni.

Prizelje v obari s karlijólo. Prizelje prevrem, osnažim, zrežem na koščke in pridenem prežganju, ki sem ga naredila iz žlice masti in žlice moke. Ko je prežganje z mesom dobro premešano, ga zalijem, osolim in odišavim s ščepom popra, vejico majarona, skorjico muškata in z limoninim sokom. Karlijólo razdelim na posamezne rožice, jih skuham v slani vodi in pridenem obari. Žganci — koruzni ali ajdovi — so primeren dodatek.

Jabolčna kača. Testo za jabolčno kačo naredim tako-le: Med 20 dkg moke zrežem in zdrobim 14 dkg surovega masla. V moko dam en rumenják, pridenem dve žlici kisle smetane, dve žlici vode in primerno drobne soli. Testo spravim z nožem kolikor mogoče skupaj. Prgnetem pa testo prav hitro in prav malo. Zgneteno testo zavijem v prtič in ga denem na hladno. Čez pol ure testo razvaljam tako, da nastane podolgasta krpa. Razvaljana krpa naj bo za nožev rob debela. Jabolka olupim in zribam kot kisló repo. Za zgoraj opisano množino testa rabim šest precej debelih jabolk. Med jabolka primešam dve žlici sladkorja, dobro pest rozin, malo cimeta in perja v surovem maslu zarumenelih drobtinic. Na sredo po dolgem zvaljanega testa vložim ja-

bolka in jih od obeh starni pokrijem s testom. Kačo denem na pomazano pekačo. Površino pomazem z jajcem, denem v pečico in pečem dobre pol ure. Ko je kača pečena in nekoliko ontajena, jo razrežem na dva prsta široke kose. Razrezane kose potreseš s sladkorjem in dam na mizo.

Mandeljevi zapognjenci. Iz petih beljakov napravim trd sneg. V sneg strem 21 dkg sladkorja in ravnóliko mandeljev. Mandelj poprej olupim in zrežem na podolgaste rezine. Potem to zmes na ognjišču mešam, da se segreje in precej zgosti. Za duh primešam malo drobno sesekljanih limonovih lupinic. To zmes namažem prav hitro na oblate na prst na debelo. Z vilicami jo enakómerno zravnám. Potem zrežem dva prsta široke in malo ped dolge koščke. Zrezke pokladam na ukrivljeno z maslom namazano obliko in jih spečem v ne prevroči pečici. Če nimam ukrivljene oblike, spečem zrezke na navadni pomazani petlači. Da se mi zrezki lepo upognejo, pokladam kolikor mogoče vroče na valj. Na valju jih zaokroženo pritisnem in s tem dosežem zapognjenost.

DOMAČA LEKARNA

ga Dušica ali timijan je izvrsten lek za opešane žívce. Otroka, ki ne more shoditi, opešane bolnike in starčke koplji v dušični izkuhi in maži z žganjem, v katerem je namočena. Če se tresejo udje, če te napade božjast, utiraj se z tinkturo po vsem životu. Če so opešale moči, se umivaj z dušičnim mlačnim čajem, sence in čelo utiraj s tinkturo. Pravijo, da pomaga k vidu, če deneš v vsako jed malo dušice. Iz dušice izdelujejo olje, ki pomaga zoper opeklíne, oslovski kašelj, napade naduhe in ozeblíne. Dobiva se v lekarni. Pomaga pa tudi tinktura, posebno zoper opeklíne in opešane roke rdeč nos, razpokane ustnice. Čaj pomaga pri krčih ob perilu, za krč v želodcu, če boli glava, če je žolč razdražen in čutiš bolečine v jetrih. Za vse to pomagajo tudi obkladki zeli ali kisa, v katerem je bila namočena ali je provrela dušica.

Žnidaršič, Naš panj. Opis in praktičen navod, kako naj čebelarimo v njem — pojasnjeno s 107 slikami v besedilu, ter obsega 134 strani in stane nevezan Din 35, vezan Din 40.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Ljubljanski živinski sejem 21. oktobra. Na zadnji sejem je bilo prignanih skupno 604 komadov, in sicer 53 volov, 34 krav, 14 telet, 388 prašičev (malih) in 115 konj. Dogon je bil z ozirom na zadnji sejem sorazmerno še dosti dober; posebno veliko je bilo prignanih prašičev. — Kupčija sama pa ni bila kaj preveč povoljna; skupno je bilo prodanih 162 glav, in sicer: 22 volov 14 krav, 10 telet, 87 prašičev in 29 konj. Za Dunaj je bilo prodanih 16 konj in to pod dosti ugodnimi cenami. Od zadnjega sejma so ostale cene v splošnem neizpremenjene in so bile sledeče: voli I. vrste 4.75—5.25 Din, voli II. vrste 4—4.50 Din, voli III. vrste 3.25 do 3.75 Din za kg žive teže; krave debele 3—4.50 Din, krave klobasarice 2—3 Din, teleta 6—7 Din za 1 kg žive teže; prašiči (mali) za rejo 120—200 Din komad, konji 400 do 3.500 Din komad.

CENE

g Žitno tržišče. Žitni trg je bil v minulem tednu v znamenju pričakovanja visokih cen, brez ponudb. Cene pšenice in koruze naraščajo, toda ponudb ni nobenih, kajti vsi producenti in trgovci računajo na padec dinarja in na dvig cen. Mnogo mlinov je ustavilo prodajo moke v nadi, da se bodo okoristili z višjimi cenami. Deloma so ustavili tudi obratovanje, ker ne dobe žita. Zaradi tega so tudi cene na trgu bolj nominalne brez blaga. Tako cenijo pšenico od 150—160 Din na nakladalni postaji. Enako pšenici se je dvignila tudi cena koruzi in drugih žitnih vrt. Tako so zahtevali za rž (nakladalna postaja) že 125—130 Din, oves 105 dinarjev, moka 265—270 Din po postaji in kakovosti.

g Svetovna žitna letina. Po cenitvi Mednarodnega urada za kmetijstvo v Rimu znaša letina pšenice v Evropi 408 milijonov met, stotov, v primeri z lansko proizvodnjo 20 milijonov stotov manj in pet milijonov stotov manj kot v petletnem povprečju 1930 do 1934. To zmanjšanje je zlasti pripisovati zmanjšanju posejane površine od 31.8 na 30.9 milij. ha. Poleg tega se je tudi povprečni hektarski donos zmanjšal od 15.4 na 13.2 stota. — V potrošni dobi 1935 do

1936 so se zaloge pšenice zmanjšale od 136 na 105 milij. stotov, dočim so znašale 1. avgusta 1935 še 205 milij. stotov. Zavod ceni ves izvozni presežek na 120—130 milijonov stotov dočim znašajo uvozne potrebe 155 milij. stotov; pričakovati je torej nadaljnega zmanjšanja zalog. Letos bodo morale celo severnoameriške Zedinjene države uvažati pšenico.

Kmetijski nasveti

Ali je bolje hlevski gnoj podorati v jeseni ali pa ga pustiti raztrosenega do spomladi. Ako raztrosimo hlevski gnoj v jeseni po polju in ga ne podorjemo, gnojimo plevelu, kateri najde v zgornji plasti zemlje dovolj hranilnih snovi, da se lahko razvije v mogočno rastlino in odvzema našim poljskim rastlinam hrano, prostor in svetlobo, torej glavno, kar je predpogoj za njihov razvoj. Poleg tega izhlapeva iz raztrosenega gnoja med zimo amonijak in prosti dušik, ki je najvažnejša rastlinska hrana; s tem se uničijo tudi koristne bakterije, tako, da spomladi zaorjemo le navadno slamo, ki počasi preperava in torej rastlinam pač malo koristi. Zato je zelo priporočljivo, da gnoj, takoj, ko preneha deževje enakomerno raztrosimo po njivi in podorjemo. Gnoj se bo začel v zemlji počasi razkrajati in spomladi bodo posamezno hranilne snovi rastlinskim koreninam zelo hitro dostopne.

Kako ravnati z apnenim dušikom pred setvijo? Apneni dušik je strupeno gnojilo, vsled česar bi moglo semenom ali pa rastlini, kakor hitro bi prišlo z njo v dotiko, znatno škodovati. Da se temu škodljivemu učinku izognemo, ga trosimo že 14 dni pred setvijo, kajti tekem te dobe se strupena kemična spojina, v kateri se nahaja dušik, potem talnih bakterij in s sodelovanjem zraka spremeni v spojino, ki služi potem rastlini kot hrana. Ker pa včasih iz enega ali pa drugega vzroka ni mogoče trositi apnenega dušika 14 dni pred setvijo, zato se priporoča zmešati to gnojilo tri tedne pred setvijo z manjšo količino prsti ali pa zemlje sploh in nakopčičiti nato celo zmes v večji kup (nekak kompost ali mešanec) pod kakim pokritim prostorom. Po preteku treh tednov se ta zmes raztroši in za setev pripravljeno seme takoj lahko poseje.

Logar, Kubična računica za rezan, tesan in okrogel les. Navaja kubično mero v čevljih in metrih za vsako število hlodov in tramov — ima 324 strani in stane vezana Din 45 .

PRAVNI NASVETI

Služba pri graničarjih. K. J. B. Radi bi odslužili svoj kadroški rok pri graničarjih, da bi nato kar tam ostali. Vprašate, pod kakšnimi pogoji je to mogoče — Pri graničarjih ali pri obmejni četi ne boste mogli odslužiti svojega kadrovskega roka, ker je pogoj za sprejem k obmejni četi ta, da je kandidat odslužil obvezni rok službe v kadru pri glavnih vrstah vojske in prvenstveno pri pehoti. Poleg tega pogoja zahtevajo, da je prosilec telesno in duševno popolnoma zdrav in sposoben za službo graničarja ob mirnem in vojnem času povsem po predpisih, ki veljajo za vojake stalnega kadra, kar se ugotavlja s posebnim zdravniškim pregledom; da je bil med službovanjem v stalnem kadru, kakor tudi po odsluženju roka do prijave za sprejem v obmejno četo, neoporečnega vedenja in ponašanja; da ni bil nikdar v preiskavi niti obsojen zaradi umazanih dejanj; da je pismen; da ni starejši od 30 let; da je po možnosti neoženjen ali vdovec brez otrok; da se pismeno zaveže, da bo služil pri obmejni četi kot graničarski pripravnik najmanj leto dni, pri onih edincih in na onih krajih, kjer to službena potreba zahteva, in da izjavi, da pristaja na vse odredbe zakona o obmejni četi in odredbe dotičnih uredb in predpisov, ki izhajajo iz tega zakona. Prvenstvo za sprejem imajo neoženjeni. Kandidati se sprejemajo za graničarske pripravnike in morajo dovršiti graničarsko pripravniško šolo. Pripravnik, ki dovrši to šolo uspešno in ki je po letu dni pripravniške službe pri obmejni četi ocenjen za izobraženega in sposobnega za graničarsko službo, se prevede za graničarja, pripravnik pa, ki te šole ne dovrši uspešno ali ki po letu dni pripravniške službe ni ocenjen za sposobnega za graničarsko službo, se iz službe odpusti.

Prošnja za sprejem k policiji v Belgradu. Prošnjo pošljite ministrstvu za notranje zadeve. Kandidat za policijskega stražnika ali agenta mora izpolnjevati sledeče pogoje: da je državljan kraljevine Jugoslavije, da je dovršil 21. leto in ni še prekoračil 30. leta starosti; da je telesno in duševno zdrav; da je neoženjen ali vdovec brez otrok, ali sodno ločen od žene brez otrok; da je neomadeževanega vedenja v preteklosti; da zna čitati, pisati in računati. Razen tega mora biti kandidat za policijskega stražnika visok najmanj 164 cm in mora imeti odslužen rok v stalnem kadru. Vse to mora biti razvidno iz potrdil in spraveval, ki jih je treba priložiti prošnji.

Potrdila za kmetske dolžnike. V. S. Potrdila o tem, da je dolžnik kmet v smislu uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov, izdajajo občinska oblastva. Na zahtevo upnika ali druge prizadete osebe mora dolžnik preskrbeti potrdilo, da je kmet. Zahtevati more

izdajo potrdila vsaka interesirana oseba. Občinsko oblastvo mora izdati potrdilo, odnosno sklene, da ne da potrdila, v roku 14 dni. Če občinsko oblastvo tega ne stori, bo nadzorstvena oblast na zahtevo zainteresiranih oseb pozvala občino, da je dostavi potrdilo, odnosno sklep o odklonitvi tega v roku 14 dni.

Dolg pri trgovcu. F. R. S. Trgovcu ste dolžni večjo vsoto denarja. Predlagali ste, da bi odplačevali dolg v obrokih, kar pa je trgovec odklonil in zahteva takojšnje plačilo celega zneska. Vprašate, če vas more prisiliti, da mu takoj plačate. Zanimata se tudi, če lahko zahteva obresti in kako visoke. — Niste povedali, če ste kmet in kdaj je dolg nastal. Če ste kmet in ste se zadolžili pred 20. aprilom 1932, ste dolžni dolg plačati po predpisih uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov. Po tej uredbi se morajo odplačevati dolгови, ki izvirajo iz nakupa blaga na up ali iz obrtnega dela odplačevati brez znižanja v 12 letih v enakih letnih obrokih, začeti s dnem 1. nov 1930. Neplačane in nezastarane obresti, ki so se natekle do 15. nov 1936 in ki so priznane s prejšnjim zakonom in uredbami o zaščiti kmetov se pristojejo glavnici dolga. Od tako ugotovljene glavnice pa dalje ne bo treba plačevati obresti. Ako pa je v gornjem primeru dolžnik kmet v boljšem gmotnem položaju od svojih upnikov, ne uživa zaščite.

Zgradarina in rentnina. B. J. B. Imate hišo, ki jo dajete poleti v opravo v najem. Od hiše plačujete zgradarino, plačevati pa morate tudi rentnino od oprave, ki je prav za prav že obsežena v napovedi za zgradarino, ker bi bila najemnina še enkrat nižja, ako bi bila hiša brez oprave. Vprašate, če se lahko pritožite in kako. — Predvsem morate prijavo za zgradarino pravilno sestaviti. Pri zgradbah, ki se s pohištvom dajo v najem, se mora v prijavi posebej navesti najemniški znesek za pohištvo. Ako odškodnina za pohištvo ni posebej ugotovljena s pogodbo, je treba v pripombi omeniti, v kakšnem razmerju stoji ta odškodnina k najemnini za zgradbo. Z zgradarino se namreč obdavči samo dohodek iz zgradbe, do čim se dohodek, ki odpade kot odškodnina za opremo obdavči po predpisih ustrezajoče davčne oblike (v vašem primeru z rentnino). Ako v prijavi niste navedli, da je najemnina za opremo dogovorjena posebej, se smatra vsa prijavljena vsota za najemnino za zgradbo in se na tej podlagi odmeri zgradarina. Če so vam poleg tako odmerjene zgradarine naložili še rentnino na dohodek od opreme, vložite (ako že niste zamudili roka) pritožbo na davčno upravo in v njej točno razložite, kako in zakaj ste dvakrat obdavčeni. Rok za vložitev pritožbe znaša 30 dni.

Jesibar L. N. Obrnite se na okrajno uradstvo, kjer vam bodo povedali, kako postopajte.